

EU:s biblioteksprogram - utformning av det femte ramprogrammet
Remissvar från Kungl. biblioteket

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

1997-12-10

Kommissionens första arbetspapper om utformning av särprogrammen för det femte ramprogrammet för forskning och utveckling 1998-2002 (DNR U97/4143/F).

Sammanfattning

Kungliga Biblioteket anser att biblioteken, tillsammans med arkiv och museer, borde stå i centrum för en egen "main line" under programmet "Creating a user-friendly information society", "key action" "Multimedia Content and Tools". Bibliotekens viktiga uppgift att stödja och utbilda användarna borde också tas upp i programmet, inte minst med hänsyn till EU:s strävan att främja livslångt lärande.

Förslaget att överföra en mycket större del av beslutsfattandet till kommissionen avvisas. Programkommittéernas befogenheter i beslutsprocessen bör behållas.

Biblioteken i förslaget till utformning av särprogrammen för det femte ramprogrammet

Förslag

Det tidigare fristående biblioteksprogrammet har nu förts in som en del av ett större program.

"Interactive electronic publishing" är i princip en uppföljning av det nuvarande delprogrammet "Information engineering". Skrivningarna i programförslaget är mycket inriktade på tekniska aspekter av informationsförsörjning - att skapa bättre verktyg och system. Knappt någon uppmärksamhet ägnas åt behovet av informationsförmedling, utförd av kompetent personal.

Biblioteken borde, tillsammans med arkiv och museer, stå i centrum för en egen "main line" under programmet "Creating a user-friendly information society", "key action" "Multimedia Content and Tools", förslagsvis genom att den nuvarande "Interactive electronic publishing and digital heritage and cultural content" delas i två, "Interactive electronic publishing" och "Digital heritage and cultural content" med bibliotek, arkiv och museer. Bibliotekens viktiga uppgift att stödja och utbilda användarna borde också tas upp i programmet, inte minst med hänsyn till EU:s strävan att främja livslångt lärande.

Motivering

Informationsmängden ökar, och därmed ökar också den enskildes behov av hjälp att hitta, sortera och värdera information. Användarna kommer att behöva såväl vägledning som utbildning. Här är bibliotekens roll väsentlig. Att viktig information görs offentligt tillgänglig, bevaras för framtiden och kan hittas utan att det innebär stora kostnader för den enskilde, är av vital betydelse för informationsjämlighet och demokrati och det "medborgarnas Europa"

som EU strävar efter. Med de nuvarande skrivningarna i programmet finns det en stor risk att informationsförsörjningen alltför mycket skulle styras av producenterna, till nackdel för användarna. Därmed riskerar man att klyftan mellan "informationsrika" och "informationsfattiga" medborgare ökar.

Det är mycket glädjande att museer och arkiv uttalat tas in i programmet, och att man betonar vikten av samordnad tillgång till samlingarna i såväl digital som traditionell form. Programmet får ett väsentligt större värde och intresse för oss genom denna gränsöverskridande inriktning. Genom att ett etablerat samarbete mellan arkiv, bibliotek och museer redan existerar i Sverige, bland annat genom den s k ABM-gruppen, torde Sveriges möjligheter att delta i programmet öka.

Formuleringarna om bibliotek har stärkts i förhållande till tidigare versioner av femte ramprogrammet. Det är positivt att arkiv och museer uttalat integreras i programmet. Vi anser dock fortfarande att bibliotekens betydelse underskattas i det nuvarande programförslaget och att programmets syn på framtiden är alltför teknikstyrd.

Inriktningen på förslaget strider också mot de slutsatser som drogs i den utvärdering av hela telematikprogrammet som lades fram hösten 1996 (Report of the Telematics Applications Programme Assessment Panel). Bedömningsgruppen har en överlag mycket positiv uppfattning om biblioteksprogrammet (Libraries Sector): "Given the progress made to date and the targeted actions under the 4th FP, there is undoubtedly a role for a Libraries programme as a vertical activity under the 5th FP. The contributions from such an activity will benefit the citizens in accessing information for lifelong learning, quality of life and cultural benefit ... Libraries are a coherent and unique user group, giving the Sector an identity and function which is critical ... This identity needs to be retained" (s. 76).

Organisationen av ramprogrammet

Förslag

I förslaget framförs att man vill föra över en mycket större del av beslutsfattandet till kommissionen. Detta förslag avvisas. Programkommittéernas befogenheter i beslutsprocessen bör behållas.

Motivering

Det är inte programkommittéernas befogenheter som är den största tröghetsfaktorn i organisationen. Kommittéerna är en viktig kontrollinstans, t ex vid beslut om projektstöd. Utan reella beslutsbefogenheter skulle programkommittéerna bli mindre intressanta för medlemsländerna. Detta vore mycket olyckligt, eftersom kommittéerna har stor betydelse för programmets förankring och för samordningen med FoU-insatserna i de olika länderna. Hur skall medlemsländerna få insyn, kunna lämna synpunkter och ha inflytande på beslutsprocessen med detta förslag? Hur skall länderna involveras på "key action"-nivå och hur skall man kunna lämna synpunkter på lägre nivå, t ex i frågor som rör arkiv, bibliotek och museer?

I detta ärende har riksbibliotekarie Tomas Lidman beslutat. Ulla-Britt Nordin Siebolds, 1. bibliotekarie vid BIBSAM, har varit föredragande. Vid ärendets slutliga handläggning har biblioteksrådet Kjell Nilsson, BIBSAM, närvarit.

Tomas Lidman

Ulla-Britt Nordin Siebolds